

האם שיקר העד יצחק קוגלר? האם הוא שיקר כשאמר ששיקר? האם הוא שיקר

השקר: איך - מת

בפרטיפרטים את סיפור הסעתו של יוסליה למושב. עדות זו, כפי שטען השבוע אצל הדיה, היתה עדות שקר. בשיחה עם קרובים, אחרי המיפנה הרמתי בבית המשפט, הסביר מה דחף אותו לשקר. זהו סיפורו:

סיפורו של קוגלר

ה זרתי לתא שלי והתחלתי לחשוב. שלושה ימים כבר הייתי במעצר, ולא היה לי מה לקרוא. חוץ מזה, רק עכשיו היתה אצלי אשתי. היא ראתה אותי עייף ולא מגולח ואמרה לי: „אם אתה יודע משהו, תספר להם. תספר לפחד מהאמת.“ ישבתי בתא והשבתי, איך שכל הזמן שאל אותי החוקר אם היתה נסיעה באוטו משא. הם הזרו ואמרו „איטרימשיא אתה מאה אחוז הובלת חסידים לבני ברק באוטו משא.“ ניסיתי להיזכר באיזה שהיא נסיעה ובאמת נזכרתי בנסיעה כזאת, אבל לא זכרתי את התאריך. נסעו הרב, פוזנר, זיגלשטיין, רפפורט, פרוך, קנובלוביץ וציגלר. נסענו לחזון איש. לאינו שהיא אסיפה. לא זכרתי בדיוק, יתכן שזה היה בעניין שנת שמיטה. הייתי מבוהל. ראיתי את אשתי, איך שהיתה חיוורת ועייפה. נשכבתי בתא שלי ועלה לי משהו בדמיון, כאילו היתה באמת נסיעה וכאילו לקחתי את הילד. אז עוד לא חשבתי על הרב לורנץ ועל איציה מאיר לויץ. עלה בדמיוני, כאילו בחזרה לקוממיות ראיתי איזה ילד. זה נמשך בערך שעהיים. אחר כך צילצלתי לחוקרים בירושלים, כדי להגיד להם שנזכרתי בנסיעה.

הם הגיעו בערך ב-11 בלילה. קודם מר גאיייר לבד, אחר כך הסמל טישלר, ואמרו: „תספר מה היה.“

אמרתי שנזכרתי שהיתה איזה נסיעה לבני ברק, והקצין אמר: „גו, גו, גו.“ אמרתי תי לו שבחזרה מבני ברק, נדמה לי שנסע אתנו בן אדם עם ילד. הם אמרו שזה לא מספיק. רצו לדעת איזה אסיפה, איך זה היה.

לקחו אותי לבני ברק. הראיתי להם את המקום ששם היתה האסיפה. שאלו איפה הילד היה. אמרתי להם בסימטה השוכה. הייתי מבוהל ומבולבל, ורציתי כבר לצאת משם. אז אמרתי להם על הסימטה החשוכה. הסתובבנו עוד קצת בבני ברק ואחר כך נסענו לירושלים. הגענו בערך בארבע וחצי או חמש בבוקר — ורק אז התחילו לקחת ממני עדות בכתב.

החוקרים היו מבוססים

הם רצו לדעת פרטים על אותה אסיפה: מה נאם, מה דיברו. עניתי שאני לא זוכר. אז אמרו: „איך יכול להיות שאתה לא זוכר? הרי נסעת אתה ואתה מוכרח לזכור לפחות קצת ממה שהיה שם.“ אז אמרתי להם שהיה שם איציה מאיר לויץ ושלמה לורנץ, ואולי הרבי מסלונים. ובאמת, הייתי פעם באינו אסיפה ששם דיבר לורנץ. אני כבר לא זוכר מה דיבר בדיוק, אבל בטח לא על הצלת ילדים.

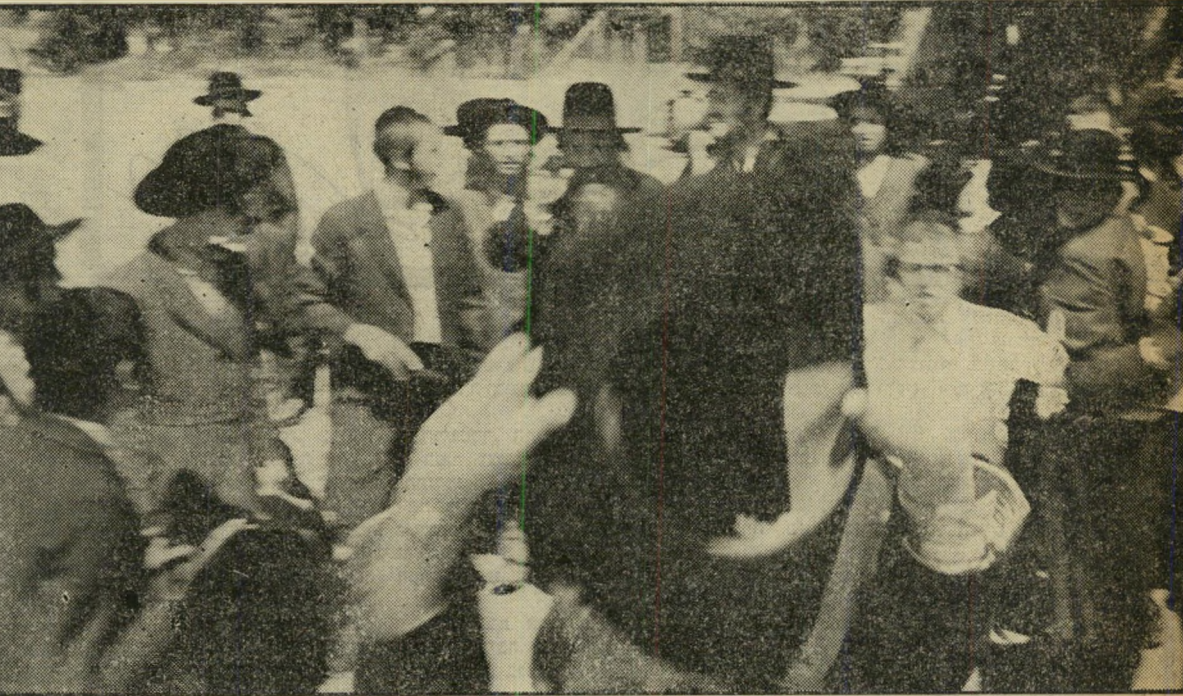
את השמות לורנץ ואיציה מאיר לויץ הוד כרתי בעצמי. אך הם רצו לדעת עוד שמות: הרב מיילס לא היה שם? והרב הזה והרב הזה? ומה בכל זאת אמרו? אמרתי להם שאני לא השתתפתי משם באסיפה, אבל הייתי עולה ויורד מהאוטו. „אבל משהו בכל זאת שמעת“, אמרו לי, „חלק מנאום, משהו! לא יכול להיות שמדברים על הצלה ודברים כאלה, ואתה לא הלכת לשמוע. תגיד — מי דיבר על הצלת ילדים? אתה רוצה שכל דבר נוציא ממך בצבצבת?“

עד אז לא אמרתי שום דבר על הצלת ילדים. רק אמרתי שבבית הכנסת ראיתי מודעה על הצלת ילדים. אבל כשהם אמרו הצלת ילדים — אמרתי הצלת ילדים. בעצם דיברו באסיפה על שמיטה. היה ויכוח על שנת שמיטה והיו כאלה שאמרו שכדאי לצאת לחוץ לארץ. אבל הרב מנדלסון אמר שדחיקא כדאי להישאר בארץ. אחרי השנת שמיטה היתה עוד אסיפה, אבל לא הקשבתי. הייתי מוביל אנשים הרבה פעמים לאסיפות. אבל באף אחת מהאסיפות לא דיברו על הצלת ילדים. רק פעם אחת, בבני ברק, הזכירו משהו על המיסיון באחת האסיפות.

החוקרים המשיכו לחקור אותי וללחוץ. ראיתי שאני מוכרח להגיד משהו. אז אמרתי שהרבי סלונים דיבר על הצלת ילדים ואפילו נתן פסוקים מהתורה. ידעתי שזה לא נכון, אבל רציתי כבר להיפטר מכל החקירה ומהשופרים. פשוט רציתי לישון.

עכשיו הם באמת היו מבוססים. אמרתי להם שבנסיעה הוא פנה אחורה ואמר לשאר הנוסעים שיש איזה עניין עם הורים שרוצים לרדת לרוסיה ולקחת אתם את הילד שלהם. „גו, גו, אתה רואה שאתה זוכר?“ אמרו לי החוקרים. ואחר כך שאלו: „הם לא הזכירו את השם יוסליה?“ אמרתי להם שאני לא זוכר. אז המשיכו לשאול ולשאלו...

אחר כך התחילו לשאול אותי על הסימטה החשוכה, ואיך הכניסו את הילד לאוטו. אמרתי להם איך שפוזנר יצא מהאוטו וצעק: „גו, רב מאיר, אישוקל!“ אמרתי את המלה באידיש, כי ידעתי שזה יישמע יותר נכון. העיקר — לגמור וללכת לישון. אפילו אמרתי להם כמה פעמים שאני עייף ורוצה לישון. אבל הם ענו: „מה אתה חושב? שאנחנו לא עייפים?“

הרב מנדלסון (באמצע, מרים ידו) יוצא מבית המשפט כשחסידיו מנסים למנוע צילום

שיקר! על כך, המשך הדיה, לקול תרועות החסידים שמילאו את האולם, „הריני מבקש מבית המשפט לזכות את הנאשמים.“

לכן ערכו הדתיים את המגבית המיוחדת בשבת למען קוגלר. כי לתפניתו החדה היתה גם תוצאה בלתי נעימה: השופט הלוי ציפה על המשטרה לעצור את העד, להעמידו למשפט על מתן עדות שקר. סעיף זה הוא היחיד בחוק, המעניק לשופט סמכות לצאת על עצירת אדם והעמדתו לדין, וצו זה מחייב את המשטרה. קוגלר נעצר בביתו בבארייקעק, הואשם במתן עדות שקר.

כסף? עיניים?

היתה זו, לכל הפחות, התפתחות מפליאה. אלא שהפליאה לא הסתיימה בבית המשפט. הפרשה התחילה להיות מעניינת ומעוררת סקרנות עוד יותר, דחיקא לאחר שרואה כי הדראמה של משפט קוממיות הסתיימה. כי ברצף שקם עזרא הדיה ואמר „העד שלי שיקר“, התעוררה שורה אינסופית של שאלות מתמיהות. המרתקת שביניהן: מתי שיקר קוגלר? כאשר העיד בבית המשפט — או כאשר אמר להדיה ששיקר בבית המשפט?

כך או כך, היתה התשובה בעלת משמעות חמורה. כי אם שיקר בבית המשפט — משמע שהמשטרה והתביעה ניצלו עדות שקר כדי להעמיד לדין רב ושלושה אזרחים. מניין הבטחון, במיקרה זה, שהמשטרה עצמה — בלהיטותה אחר פעולת-ראיה בפרשת יוסליה — לא ביימה את כל העדות, הכניסה אותה לתוך פיו של קוגלר, כדי להטעות ביודעין את בית המשפט?

אם, לעומת זאת, דיבר אמת בבית המשפט, ודחיקא בפני הדיה שיקר — מה דחף אותו לשקר זה? אם תמיר לא הצליח למוטט אותו בחקירה-נגידת חסרת-רחמים, מה שבר אותו אחרי שכבר סיים את מתן העדות? או שמא לא נשבר, אלא נקנה? ואם כן, מי מסוגל לקנות או לשבור עד ראשי במשפט כה חשוב?

המרתק בפרשה זו, הוא שלשתי גירסות אלה יש בסיס איתן בשורה שלמה של עובדות. אפשר להתחיל בהנחה הראשונה: שעדותו בבית המשפט היתה עדות שקר. נשאלת השאלה: מדוע שיקר? האם תמורת כסף? או שמא עונה במשטרה?

לא זה ולא זה. קוגלר לא נקנה בכסף על-ידי המשטרה, וידוע כי לא הוכה על-ידה בעת שנחקר. מדוע בכל זאת שיקר? האם שוא את הרב מנדלסון ואת שלושת הנאשמים האחרים? השוב קוגלר עצמו: „לא שנאתי את הרב, ולא היה לי שום חשבון אתו. להיפך. גם נגד שלושת האחרים לא היה לי שום דבר.“

מעיים מסר עדות במשטרה, ופעמיים הכחיש כל ידיעה על יוסליה או העברתו לקוממיות. בעדות השלישית, שנגבתה אחרי חצות במשטרת בית-משמש, החל לפתע לספר

„לא תצא מגיהנום!“

כאן סיפורו של קוגלר, כפי שסיפר אותו השבוע. זהו תיאור קמעט קלאסי של שטיפת-מוח. על-ידי שאלות מכתנות, כשהאיש תשוש ובמצב נפשי מעורער, הובילו אותו לספר סיפורי-בדים. בלי שישתמשו נגדו בכוח או אף לצאת עליו לשקר. פשוט פעלו בדרך של סוגסטיה, עד שהמוח העייף והמבולבל אימץ לעצמו את סברת